

Prof. dr hab. Joanna Kulczycka
AGH Wydział Zarządzania
Kraków, ul. A. Gramatyka 10
e-mail: kulczycka@agh.edu.pl

Kraków, 24.07.2026 r.

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr Anny Darii Mirzyńskiej pt. Instytucjonalizacja idei gospodarki o obiegu zamkniętym w polską politykę publiczną w latach 2015-2025 promotor: prof. dr hab. Marek Ćwiklicki, promotor pomocniczy dr Michał Żabiński.

1. Formalne i prawne podstawy wykonania recenzji

Recenzję wykonano na zlecenie Rady Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji oraz Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z dnia 21.05.2026 r. nr RDC.600.76P.3.2026.

2. Ocena doboru problematyki badawczej i tematu rozprawy

Wybór problematyki badawczej rozprawy jest ciekawym i nowym ujęciem zidentyfikowania rozwoju koncepcji gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) w politykach publicznych w Polsce i ich zależności od struktur i polityk Unii Europejskiej. Dostosowanie krajowych rozwiązań i regulacji do tych proponowanych na poziomie UE jest przedmiotem częstych dyskusji i debat. Rzetelne i poprawne merytoryczne prześledzenie sposobu przyjęcia GOZ w Polsce z wykorzystaniem podejścia instytucjonalizmu dyskursywnego stanowi dobry wzorzec dla prowadzenia podobnych analiz, umożliwiając jednocześnie monitorowanie procesu instytucjonalizacji wprowadzanych idei. Wybór GOZ jako przedmiotu badań, jest szczególnie ważny, gdyż GOZ pomimo, iż wprowadzany od ponad 10-lat wciąż jest postrzegany w Polsce jako nowy trend, idea, wyzwanie, model czy system. Ponadto wyniki badań mogą być wykorzystane do lepszej implementacji GOZ w Polsce w kontekście zapowiadanego w II połowie 2026 r. na forum UE nowego rozporządzenia GOZ oraz zapowiadanej nowej mapy drogowej w Polsce.

Praca ściśle wpisuje się w zakres dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji obejmując zarówno teoretyczne, jak i praktyczne aspekty polityki i administracji, wykazując rolę instytucjonalizmu dyskursywnego dla badania procesów kształtowania polityk publicznych na przykładzie idei GOZ.

Konkluzja

Temat uważam za aktualny, trafny oraz ważny nie tylko w aspekcie aplikacyjnym, a także naukowym i zgodny z obszarem wybranej dyscypliny, tj. Nauki o Polityce i Administracji.

3. Ocena formalnej strony pracy – tytuł, struktura i układ rozprawy i umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej

Tytuł pracy w pełni i szczegółowo tj. z uwzględnieniem okresu prowadzenia badań (2015-2025), odpowiada prowadzonej tematyce badań. Dobrany okres badań jest trafny i uzasadniony. Układ rozprawy doktorskiej jest logiczny i spójny. Praca składa się z sześciu rozdziałów. Dwa pierwsze to rozważania teoretyczne bazujące na przeglądzie szczegółowo dobrane literatury. Można zastanowić się nad kolejnością rozdziału 1 i 2, czy najpierw omawiać pojęcie jakim jest GOZ czy jednak zaprezentować wiedzę o języku i dyskursie w kontekście polityk publicznych. Rozdział trzeci to opis założeń metodologicznych. Dwa kolejne przedstawiają charakterystykę procesu instytucjonalizacji w wybranych wcześniej fazach polityki GOZ, a ostatni stanowi fazę rekonstrukcji i umiejscowienia GOZ w dyskursie koordynacyjnym i komunikacyjnym, m.in. z uwzględnieniem aktorów oraz przebiegu instytucjonalizacji idei GOZ w polską politykę. Dysertacja ma zatem charakter teoretyczno-empiryczny identyfikując sam proces instytucjonalizacji oraz przyjęcia idei GOZ do polskiej polityki publicznej. Każdy rozdział składa się z wprowadzenia i podsumowania, co świadczy o umiejętności rekapitulacji analizowanej problematyki. Podejmując tak nowatorską i obszerną tematykę Doktorantka właściwie dobrała metody badawcze, literaturę krajową i zagraniczną, omówiła liczne akty prawne i dokumenty strategiczne, zidentyfikowała i przeanalizowała 1327 wypowiedzi zawierających odniesienia do GOZ w latach 2015-2025. Tym sposobem potrafiła samodzielnie przeprowadzić badania, które odpowiadają na postawione pytania badawcze, oraz zrealizować cel główny pracy oraz 7 celów pomocniczych. Można oczekiwać w końcowej publikacji większej odwagi Autorki do prezentowania w podsumowaniu autorskiej oceny analizowanych zagadnień, nie tylko w formie tabelarycznej ale również własnych komentarzy.

W procesie badawczym Doktorantka skorzystała z podejścia mieszanego, uwzględniając badania jakościowe, analizę polityki publicznej i analizę dyskursu, co pozwoliło na dokładną analizę problemu. Etapy postępowania badawczego obejmowały periodyzację, formalizację polityki GOZ, analizę korpusu wypowiedzi parlamentarnych i medialnych, przeprowadzenie nielicznych wywiadów ze szczegółowo wybranymi uczestnikami dyskursu. Czy wybór uczestników dyskursu mógłby być rozszerzony, jeżeli tak, to o jaką grupę osób, aby otrzymać więcej wiarygodnych odpowiedzi?

Konkluzja

Tytuł i struktura i zakres pracy spójny z prezentowanymi celami badawczymi. Bogaty przegląd literatury naukowej krajowej i zagranicznej, aktów prawnych. Prawidłowy dobór metod badawczych. Uzyskane wyniki i ich interpretacja wskazują, iż Doktorantka posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

4. Ocena pracy pod względem formalno-redakcyjnym

Strony formalna i redakcyjna jest poprawna. Występują nieliczne błędy interpunkcyjne, brak jest w spisie treści podrozdziałów, cytowania czasami zawierają numery stron, czy to jest ujęcie celowe – wówczas gdy jest to konkretne cytowanie zdania autora? Nie zawsze jest to spójne np. *„Ghisellini i in. (2016 s. 11) wymieniają zbiór tych działań, wraz z podmiotami których powinny one dotyczyć, lub „maksymalizacji utrzymywania wartości w obiegu w warunkach wyczerpywania się zasobów” (Reike i in., 2018 s.4).*

Rekomenduję przy prezentacji metody badawczej i części teoretycznej wzbogacenie pracy o dodatkowe grafiki zawierające np. kolejne „kroki” postępowania, czy powiązania metodyki z celami, a celów z rozdziałami itp.. Dobrym przykładem jest rys. 1 oraz rysunki dotyczące wyników analiz zaprezentowane w rozdziale 5 oraz 6.

Konkluzja

Redakcja i edycja rozprawy wraz z zaproponowanymi rysunkami i tabelami jest poprawna (Niektóre nieliczne błędy dotyczą nazwisk np. jest Kirchher powinno być Kirchherr na co warto zwrócić szczególną uwagę, wyraz „opady” a powinno być „odpady” str. 20, itp.).

5. Szczegółowa ocena merytoryczna zawartości rozprawy wraz z oceną oryginalności rozwiązania problemu naukowego oraz poziomu ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie Nauki o Polityce i Administracji

Zastosowane przez Doktorantkę metody i narzędzia badawcze są właściwie dobrane z punktu widzenia postawionych siedmiu pytań badawczych - oraz sformułowanego celu głównego, tj. identyfikacja instytucjonalizacji idei GOZ w krajową politykę publiczną w latach 2015–2025 i 7 celów pomocniczych (skorelowanych z pytaniami badawczymi), tj.

- C1. Rekonstrukcja faz formalizacji polityki publicznej GOZ w Polsce w badanym okresie.
- C2. Identyfikacja pojęć związanych z ideą GOZ.
- C3. Identyfikacja dominującego sposobu definicji idei GOZ.
- C4. Określenie relacji hierarchicznych pomiędzy pojęciami współwystępującymi z GOZ w polskim dyskursie.
- C5. Określenie kontekstu występowania idei GOZ w dyskursie.
- C6. Identyfikacja najważniejszych uczestników dyskursu o GOZ.
- C7. Rekonstrukcja faz instytucjonalizacji idei GOZ w Polsce w badanym okresie.

Zastosowana zasada triangulacji metod badawczych jest słuszna, jednak prosiłabym o dodatkowe zaprezentowanie stosowanej metody/metod badawczych do realizacji poszczególnych celów pomocniczych.

W rozdziale 1 dotyczącym znaczenia idei GOZ Doktorantka w sposób rzetelny i szczegółowy omawia ewolucję definicji GOZ w latach 2015-2023 w literaturze światowej, a także w dokumentach i publikacjach krajowych. Różnorodność i zmienność w czasie zarówno samej nazwy GOZ jak i jej znaczenia, przy dynamicznie zwiększającej się liczbie publikacji i regulacji jest już dużym wyzwaniem. Cenne jest zarówno pokazanie historii rozwoju GOZ jak i jej powiązania z innymi pojęciami/ideami/grupami tematycznymi, oraz jej zastosowania na poziomie mikro, mezo i makro (rys. 1). Z jednej strony nie ułatwia badania wskazane w literaturze „rozmycie definicyjne” tego pojęcia i uznanie GOZ za koncepcję parasolową, lecz z drugiej, jak wskazuje Doktorantka, właśnie to rozmycie pozwala nim swobodnie operować w wielu kontekstach i działaniach.

Czasem GOZ wskazywana jest jako narzędzie realizacji szeroko pojętej idei zrównoważonego rozwoju, lub połączenia postępu przemysłowego ze zrównoważonym rozwojem, a następnie wykorzystaniem narzędzi IT i technologii, tak aby przekształcić odpady w zasoby (dyskusja naukowa o odpadach czy wszystkie rodzaje odpadów wziąć pod uwagę czy pozostawić tzw. odpady resztkowe). Przy takim ujęciu GOZ warto może zastanowić się

czym GOZ nie jest i tu prosiłabym o odpowiedź na pytanie, które - z 17 celów zrównoważonego rozwoju nie są bezpośrednio powiązane z GOZ?

Rozdział 1.3. to nie tylko jak sugeruje tytuł „*pojęcia związane z GOZ*”, ale również zaprezentowany wstępnie proces instytucjonalizacji, powiązania z innymi ideami i zasadami, operacjonalizacja zasad, interesariusze - to już bardziej implementacja niż sama analiza pojęć – zatem czy mogłaby Pani zaproponować rozszerzoną wersję tytułu tego rozdziału lub/i jak w poprzednich wprowadzenie podrozdziałów.

Rozdział 2 omawia te wybrane elementy dyskursu politycznego, które przekładają się na sposób formułowania polityk publicznych tworząc podstawy do analizy instytucjonalizacji idei. Nie omawia on samego ujęcia GOZ, a prezentuje zasady mechanizmu oraz uzasadnia możliwość zastosowania analizy dyskursu jako narzędzia badania sposobów interpretowania i instytucjonalizacji idei GOZ. Omawiając w pierwszym podrozdziale podstawy teoretyczne dyskursu jako działania językowego, *które może odbywać się w ramach komunikacji wizualnej, ustnej i pisemnej* oraz wskazując jego charakterystyczne cechy, modele i procedury (podrozdział 2.2) Doktorantka tworzy podstawy teoretyczne dla podrozdziału 2.3 w którym omawia dyskurs polityczny uwzględniając również szczegółowy przegląd literatury, w tym zagranicznej. Tym sposobem wykazała, iż posiada ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie Nauki o Polityce i Administracji.

Wymieniając gatunki dyskursu w prezentowanej literaturze i prowadzonej analizie niewiele jest badań i komentarzy dotyczących wzrastającej roli mediów społecznościowych w strategii komunikacji polityków i ich aktywności. Czy pojawiają się takie ujęcia tej problematyki, czy po prostu miejsce komunikacji nie ma znaczenia w dyskursie? A może są jakieś dodatkowe specyficzne cechy dyskursu politycznego, które Pani zidentyfikowała w związku z rozwojem mediów społecznościowych? Pytanie wynika również z faktu, iż opisując instytucjonalizm dyskursywny podkreśla Doktorantka badania:

- idei – co zostało powiedziane,
- kontekst – z jakiego powodu oraz
- aktora - przez kogo zostało powiedziane (politycy, media, społeczeństwo, eksperci, a także NGO, związki zawodowe, społeczeństwo obywatelskie), bazując na publikacjach głównie twórczyni koncepcji (Schmidt) z lat 2002 do 2017.

Rozdział trzeci zawiera opisy metodologii i podejścia badawczego – założenia, charakterystyka oraz kolejne etapy pracy. Doktorantka bardzo dobrze uzasadniła czas prowadzenia badań, tj. lata 2015-2025 zarówno w kontekście polityki UE jak i tej prowadzonej w Polsce. Wykazała, że idei GOZ udało się w tym czasie przeniknąć do dyskursu politycznego,

a także, że pojawiające się kolejne polityki, w tym sektorowe, odwołując się do idei GOZ przyczyniały się do jej dalszej legitymizacji. Takie ujęcie oraz fakt, iż brak jeszcze jest „jednej spójnej ramy legislacyjnej GOZ” uzasadniły celowość zastosowania instytucjonalizmu dyskursywnego do prowadzonych badań oraz wskazywały, iż brak podobnych badań w Polsce. Prowadzenie badań ilościowych i jakościowych jest słuszne i niezbędne dla zrozumienia procesu oraz znaczeń i kontekstów społecznych. Dobór dokumentów był celowy i został poprawnie uzasadniony. Doktorantka prowadziła badania w trzech etapach.

Pierwszy etap polegał na periodyzacji formalizacji polityki GOZ, co pozwoliło na wyodrębnienie czterech faz procesu formalizacji w Polsce. Jednak zaproponowana periodyzacja skorelowana jest głównie z działaniami na forum UE, w tym z ważnym komunikatem GOZ z 2015 r. Komunikat jako dokument UE nie narzuca bezpośredniej implementacji rozwiązań do gospodarek narodowych, a tych komunikatów UE publikowanych jest bardzo dużo. Zgadzam się z Doktorantką, iż ten był wyjątkowy, gdyż poprzedził go krytycznie przyjęty komunikat z 2014 r. z 2 lipca 2014 r. pt. „Ku gospodarce o obiegu zamkniętym: program „zero odpadów” dla Europy” (COM(2014) 398 final) i przez cały 2015 r. prowadzono intensywne prace nad nowym ujęciem GOZ, stąd może „ideę” GOZ udało się Komisji Europejskiej tak sprawnie wypromować. Prowadząc szczegółowe badania w Polsce i analizując dokumenty UE - chciałbym poznać opinię Doktorantki - czy gdyby rozważać instytucjonalizację idei dla UE jako całości i Polski i np. Francji to te okresy badawcze byłyby takie same?

Drugi etap – ciekawy i pracowity - dotyczył analizy korpusu 1327 wypowiedzi parlamentarnych i medialnych, z podziałem na dyskurs koordynacyjny i dominujący komunikacyjny.

Trzeci etap – wnoszący niewielki wkład w pracę ze względu na niską liczbę wypowiedzi - to wywiady pogłębione z wybranymi uczestnikami dyskursu. Wydaje się, iż jest to zadanie trudne ze względu na odległy czas prowadzonego dyskursu (5-7 lat) i relatywnie małą lub zmieniającą się liczbę zaangażowanych osób. Czy zatem jest jakieś inne rozwiązanie, które można zaproponować do metodyki prowadzonych badań, np. obecnie wraz z dynamicznym rozwojem mediów społecznościowych czy wywiadów?

Rozdział czwarty to szczegółowa identyfikacja faz implementacji polityki publicznej GOZ na podstawie przeglądu wdrażanych rozwiązań prawnych i sytuacji politycznej, a piąty to charakterystyka procesu instytucjonalizacji w tych fazach. Doktorantka podkreśla iż „realne „zakorzenienie” wymaga precyzyjnych instrumentów wdrożenia oraz aktywnej polityki instytucji odpowiedzialnych za jej operacjonalizację. Proszę o komentarz co było według Pani

największą barierą w Polsce w poszczególnych fazach dla szybszej i skutecznej instytucjonalizacji idei GOZ w kontekście analizowanego dyskursu koordynacyjnego.

Rozdział szósty stanowi podsumowanie prowadzonych badań teoretycznych i praktycznych - odpowiadając w kolejności na postawione pytania badawcze. Omówienie wyników w relacji do poszczególnych pytań pozwoliło na syntetyczne ujęcie rozbudowanej problematyki i sposobu realizacji celu pracy. Doktorantka wykazała, iż zaproponowała oryginalne rozwiązanie zidentyfikowanego problemu badawczego oraz zaprezentowała nowe wyniki badań dotyczące procesu instytucjonalizacji idei GOZ w polską politykę. W ujęciu praktycznym w szczególności Doktorantka wykazała, iż GOZ nie stanowił przedmiotu rywalizacji politycznej, dokonała oceny tempa działań wdrożeniowych, w tym głównie dostosowawczych do prawa unijnego, zidentyfikowała grupy i relację pojęć współwystępujących oraz ich zależności, przeprowadziła dyskusję o definicji GOZ oraz scharakteryzowała przebieg samego dyskursu wraz z analizą uczestników dyskursu.

Konkluzja

W prezentowanej rozprawie dokonano oryginalnego rozwiązania problemu badawczego zgodnego z celem pracy i wprowadzono nowe metody badawcze, które zweryfikowano w praktyce. Uzyskane wyniki mogą być podstawą do rekomendacji monitorowania procesu instytucjonalizacji idei istotnych dla polityk publicznych.

Wnioski

Podsumowując, zaprezentowana powyżej ocena poszczególnych rozdziałów rozprawy pozwala jednoznacznie stwierdzić, że Doktorantka właściwie zidentyfikowała lukę badawczą, sformułowała prawidłowo cel i pytania badawcze. Łącząc wiedzę teoretyczną i praktyczną, wykazała umiejętność samodzielnego rozwiązania problemu badawczego przy użyciu adekwatnej metodyki badań. Tematyka rozprawy wpisuje się w dyscyplinę Nauki o Polityce i Administracji.

Przedstawiona przez Panią mgr Annę Darię Mirzyńską dysertacja spełnia wszystkie wymagania stawiane rozprawom doktorskim. Wnioskuje zatem do Rady Naukowej Rady Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji oraz Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie o dopuszczenie Pani mgr Anny Darii Mirzyńskiej do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie Nauki o Polityce i Administracji.

Joanna Kulayda